Diarienummer 801-2901-2024

Redovisning av det regionala arbetet mot mäns våld mot kvinnor 2024

Förordning 2021:995

Redovisning från Länsstyrelsen Västra Götaland

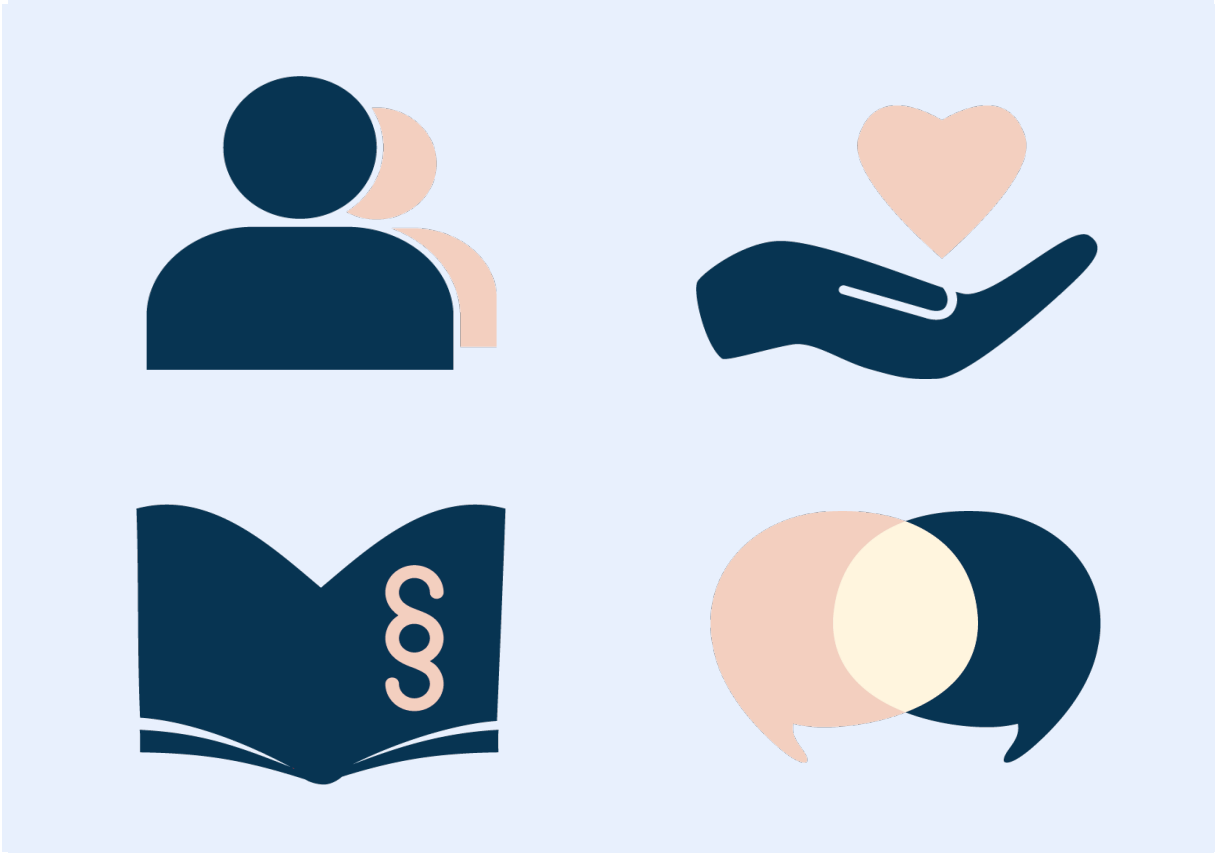

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

Länsstyrelsen Västra Götaland

Resurser och förutsättningar i länet

Västra Götalands län har en befolkning om knappt 1,8 miljoner invånare motsvarande en sjättedel av Sveriges befolkning. Länet består av 49 kommuner, vilket gör det till landets största län sett till kommunantal. Länet omfattar en yta om 23 800 kvadratkilometer och spänner därmed över ett stort geografiskt område. Göteborg är den största kommunen med närmare 600 000 invånare och Dals-Ed den minsta med ungefär 4 600 invånare. Länet består av flera större städer och pendlingsnära kommuner, liksom av mindre tätorter och landsbygdskommuner. Länets 49 kommuner är organiserade i fyra kommunalförbund och tillika delregioner[1].

Den demografiska sammansättningen gör att kommunernas förutsättningar och behov att bedriva ett systematiskt kunskapsbaserat arbete skiljer sig åt. Frågan är också prioriterad och resurssatt i varierad grad. Likaså skiljer sig mottagarkapaciteten från en kommun till en annan. Det är svårt att göra generella distinktioner rörande mottagarkapacitet kopplat till kommunstorlek, eller till stad kontra landsbygd. Däremot ser Länsstyrelsen ett tydligt samband mellan politiska beslut att arbeta med frågorna (och/eller chefsbeslut), och graden av mottaglighet av Länsstyrelsens stödinsatser.

De specialiserade stödresurserna är i hög grad geografiskt centrerade till Göteborg och övriga delregioners större städer: Borås, Trollhättan och Skövde. Exempelvis Mikamottagningar, KAST-verksamheter och kompetenscentrum mot våld i nära relationer. Dessa specialistverksamheter grundar sig emellertid på samverkansavtal eller överenskommelser, vilket innebär att merparten av länets kommuner har tillgång till specialiserade stödverksamheter. Brottsofferjourer, kriscentrum och stödcentrum för unga brottsutsatta finns på flera platser i länet. Barnahus och regionala resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck finns i varje delregion. Utväg[2] finns i två delregioner.

Länsstyrelsens förutsättningar

Som en följd av att uppdraget blev förordningsstyrt år 2021 har Länsstyrelsen utökat de personella resurserna och genomfört en omorganisering av samordningsfunktionens arbete. Under 2024 var årsarbetsnettot för samordningsfunktionen 9,16 heltidstjänster. Samordningsfunktionen är sedan år 2023 strukturerad i arbetsteam som är kopplade till delmålen i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Ytterligare ett team arbetar med att utveckla uppdragsövergripande processer och arbetssätt. En samordnare har det övergripande ansvaret för samordningsfunktionens arbete.

[1] Karta - VästKom (vastkom.se)
[2] Utväg är en myndighetssamverkan (och en del av Västra Götalandsregionen) som erbjuder stöd för personer utsatta för våld, barn och unga som upplevt våld samt personer som utövat våld.

Det primära syftet med omorganiseringen är att uppnå såväl en högre effektivitet och måluppfyllelse som ökad kvalitet i genomförandet av externa aktiviteter och stödinsatser genom att arbeta mer strategiskt, långsiktigt och målorientrat. Parallellt med organisationsförändringen, och som en del i arbetet med att nå dess syfte, har samordningsfunktionen utvecklat nya arbetssätt rörande verksamhetsplanering. Målet är att använda personella och ekonomiska resurser strategiskt och resurseffektivt för bästa möjliga resultat genom att göra väl avvägda prioriteringar utifrån lokala och regionala behov och utvecklingsområden. Som ett stöd i detta arbete har Ekonomistyrningsverkets modell med verksamhetslogik tillämpats. Organisationsförändringen har tillsammans med införandet av nya arbetssätt skapat bättre förutsättningar för en effektivare samordning i relation till uppdragets komplexitet och mångfacetterade styrning. Förändringarna har också bidragit till ett mer strategiskt och målorienterat arbete.

Framtagande och genomförande av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner

Under årets första månader färdigställdes en ny länsövergripande strategi för jämställdhetsintegrering: Jämställt Västra Götaland 2024-2027[3] (härefter strategin). Strategin omfattar samtliga nationella jämställdhetspolitiska delmål med särskilt fokus på ekonomisk jämställdhet, utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden, jämställdhetsintegrering inom civil beredskap samt hedersrelaterat våld och förtryck. Utöver de nationella målen finns 15 regionala mål, varav tre med direkt bäring på det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet:

- Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Västra Götaland
- Våld i ungas partnerrelationer ska upphöra i Västra Götaland
- Arbetet mot mäns våld mot kvinnor i Västra Götaland ska vara anpassat efter livsvillkor och förutsättningar hos grupper med svagt samhälleligt stöd

Länsstyrelsen har valt att samordna genomförande av 3 § i förordningen om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor, och genomförandet av uppdraget om länsstrategier för jämställdhetsintegrering i regleringsbrevet för 2023. Beslutet om en gemensam strategi grundar sig i att de jämställdhetspolitiska delmålen utgör en helhet, och att det därav är mer strategiskt och ändamålsenligt att hålla samman det regionala arbetet med uppdragen. Bland annat genom att tydligt påvisa och synliggöra hur det sjätte delmålet har bäring på, och påverkas av, övriga delmål.

Den primära målgruppen för strategin är länets kommuner och region. Sekundär målgrupp är myndigheter och lärosäten med regional närvaro i Västra Götaland. Strategins huvudsakliga syfte är att skapa förutsättningar för en sammanhållen och

[3] Jämställt Västra Götaland 2024–2027 | Länsstyrelsen Västra Götaland

gemensam inriktning av jämställdhetsarbetet i länet genom att erbjuda stöd till kommuner och region i förverkligandet av de jämställdhetspolitiska målen.

Länsstyrelsen har valt att ha ett anslutningssystem kopplat till strategin grundat på Jämställdhetsmyndighetens bedömning att en modell för anslutning utgör ett strategiskt verktyg. Det innebär att anslutna aktörer erbjuds att ta del av det stöd som Länsstyrelsen erbjuder kopplat till strategin. Vid utgången av 2024 hade 16 aktörer anslutit sig, 13 kommuner och tre myndigheter. Av dessa 16 aktörer är det 8 aktörer som anslutit sig till minst ett av strategins mål rörande mäns våld mot kvinnor.

Stöd till införande av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter

År 2021 inledde Länsstyrelsen en utbildningssatsning i metoden Samtal om våld med ambitionen att sprida och implementera metoden i länets samtliga kommuner. Utbildningen (om 5 dagar) riktar sig till yrkesverksamma inom socialtjänsten och idéburna organisationer som möter våldsutövare för motiveringsarbete, behandling och/eller påverkansarbete. Under 2024 genomfördes den sjunde och sista utbildningen samt en tredje uppföljningsdag för dem som deltagit i utbildningen vid tidigare utbildningstillfällen. Genom den fleråriga satsningen har 183 personer utbildats i Samtal om våld. Nedbrutet på antal kommuner har 45 av länets 49 kommuner deltagit i utbildningen. Kursutvärderingar visar att Samtal om våld lett till ökad kunskap om målgruppen samt att metoden tillfört ett arbetssätt med praktiska verktyg som kan anpassas efter klientens individuella förutsättningar och behov. Dessutom uppger flera kommuner att de tack vare metoden lyckats nå och etablera ett välfungerande arbete med våldsutövare. Om Samtal om våld leder till minskat våldsamt beteende hos våldsutövare undersöks i den nationella effektstudie som Länsstyrelsen finansierar. Studien ska rapporteras 2027.

Som en del av utbildningssatsningen i metoden Samtal om våld har Länsstyrelsen under tidsperioden 2021-2024 genomfört fyra utbildningar i Samtal om frihet. Genom satsningen har drygt 100 personer fått kunskap i hur samtal med personer utsatta för våld i nära relationer kan struktureras och individanpassas. Därmed har 35 kommuner fått kompetens i ett evidensbaserat samtalsstöd som syftar till att minska våldets långsiktiga och känslomässiga konsekvenser. Som ett komplement till dessa två utbildningsmetoder, och som en del av arbete med uppdraget rörande personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp, har Länsstyrelsen under året anordnat två utbildningsdagar i motiverande samtal: Möta och motivera våldsutövare. Utbildningen syftar till att ge yrkesvesverksamma kunskap i bemötande som motiverar våldsutövare att ta emot stöd och behandling. 120 personer deltog i utbildningen, varav merparten yrkesverksamma inom socialtjänsten som kommer i kontakt med personer som utövar våld i nära relationer.

Under året har ett samtalsstöd anpassat för samtal med barn och unga om utsatthet för sexuell exploatering tagits fram för att möta ett behov framfört av bland annat länets Barnahus. Samtalsstödet har arbetats fram i projektform och i nära samverkan med Mikamottagningen. Stödmaterialet ska lanseras i början av 2025 som ett komplement till det digitala metodstöd mot prostitution och människohandel som togs fram i samarbete med Göteborgs Stad 2023.

Länsstyrelsen har under många år följt och stöttat utvecklingen av organisationen Acting for Changes modell Bygga Broar. Modellen syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och stärka barns rättigheter genom utbildning i processinriktad värdegrundsdialog utifrån ett interkulturellt förhållningssätt. Bygga Broar riktar sig i första hand till personal inom förskolan. I syfte kartlägga utvecklingsbehov i arbetet med Bygga Broars olika delar sökte och beviljades organisationen utvecklingsmedel till finansiering av en samordnare under 2024, då det ligger i Länsstyrelsens intresse att våldsförebyggande metoder utvecklas och stärks i kvalitet. Att utveckla en tydligare modell för implementering utifrån kunskap och evidens anser Länsstyrelsen kan bidra till ökad långsiktighet och autonomi i verksamheters arbete med Bygga Broar. De faktiska effekterna behöver dock följas upp efter det att implementeringsstödet testas.

Länsstyrelsen har under flera år aktivt arbetat för att stödja kommunerna i att genomföra insatser under En vecka fri från våld. Syftet är att underlätta för kommuner och andra lokala aktörer att genom samverkan sätta fokus på frågan, öka den generella kunskapen om universellt våldsförebyggande arbete och stimulera till lokal aktivitet under En vecka fri från våld. Inför uppmärksamhetsveckan 2023 ingick Länsstyrelsen i en samverkan mellan offentliga och ideella aktörer i Skaraborg. Planen var att genomföra en liknande satsning i delregion Fyrbodal år 2024. Aktörerna i Fyrbodal önskade däremot stöd i att ta fram ett informationsmaterial, ett önskemål som Länsstyrelsen tillmötesgick. Informationsmaterialet togs fram i samverkan med representanter från Fyrbodal och består av foldrar, affischer, filmer och ett bildspel. Informationsmaterialets breda ansats gjorde att det lämpade sig för spridning till länet som helhet. Materialet finns att tillgå på Länsstyrelsens externa webbplats[4].

År 2024 genomfördes kampanjen Svartsjuka är inte romantiskt nationellt för åttonde året i rad. Kampanjen är väl etablerad och har en (till viss del ökande) årlig spridning i nästan hela landet. I det kvalitativa stickprov som gjordes i uppföljningen av kampanjen framkom berättelser om att kampanjen bidrar till ökad kunskap och medvetenhet om våld i ungas partnerrelationer hos vuxna som möter unga, vilket tyder på att kampanjen uppfyller sitt syfte. Kunskapen hos målgruppen unga har inte kunnat mätas i denna uppföljning.

Andra årligen återkommande informationssatsningar är Höj din uppmärksamhet! och Insats Focus. Båda insatserna genomförs i anslutning till sommar- och jullov i syfte att uppmärksamma att risken för att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck ökar i

[4] En vecka fri från våld | Länsstyrelsen Västra Götaland

samband med längre skollov. Dessa insatser har ännu inte utvärderats. Det har däremot visat sig vara ett framgångsrikt arbetssätt att inom en årscykel återkommande genomföra kampanjlika informationssatsningar (inklusive En vecka fri från våld och Svartsjuka är inte romantiskt). Det förefaller som att kommuner och andra aktörer tilltalas av det cykliska upplägget och igenkänningen, men också av enkelheten att kunna använda och sprida redan framtaget material.

I december 2024 avslutades utvärdering av VIP; ett strukturerat målgruppsanpassat utbildningsprogram med pedagogisk inriktning, vars syfte är att främja förutsättningar för god hälsa, jämlika relationer och känsla av sammanhang för personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Studien har pågått under tre år och genomförts av Marie Cederschiölds Högskola på uppdrag av Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm, Västerbotten och Västra Götaland. Det huvudsakliga syftet med utvärderingen var att undersöka om det reviderade VIP-programmet (2020) bidrar till att påverka riskfaktorer och skyddsfaktorer för våldsutsatthet och våldsutövande för personer som har insatser med stöd av Socialtjänstlagen (SoL) eller Lagen om stöd och service (LSS). I utvärderingen ingick även att undersöka de organisatoriska villkoren för genomförandet av VIP-programmet i de verksamheter som deltar. Sammanfattningsvis visar utvärderingen vikten av:

- Att inta ett ekologiskt perspektiv i arbetet med målgruppen där hänsyn tas till samtliga berörda verksamheter som omgärdar individen i hens vardagliga sociala sammanhang.
- Att kompetens om intellektuella funktionsnedsättningar och våld behöver finnas på alla nivåer i berörda verksamheter: från politiker till chefer och utförare av verksamhet.
- Att säkerställa tillgänglighet för deltagare, beredskap hos verksamheter att lotsa vidare till stöd vid våldsutsatthet eller våldsutövande, samt säkerställa organisatoriskt stöd för verksamheter och personal att bedriva arbetet.

Samarbete på lokal, regional och nationell nivå

Regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck

I juni 2024 beviljades Länsstyrelsen medel från Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland för en andra projektperiod för fortsatt utveckling av Resurscentrum Heder Skaraborg och Resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck – Älvsborg. I och med utvecklingen av dessa två resurscentra finns det sedan slutet av år 2023 fyra regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld och förtryck i länet, vilket medfört att samtliga kommuner i länet är anslutna till ett resurscentra. I Göteborgs Stad finns även Resursteam heder med verksamhet i stadens fyra stadsområden. Länsstyrelsens mångåriga prioritering av utvecklingen av resurscentra har bidragit till att tillgången till stöd för personer som är eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck har utjämnats i länet i och med att mindre resursstarka kommuner fått tillgång till ett icke-behovsprövat och specialiserat stöd.

Vidare har prioriteringen bidragit till att öka medvetenheten och kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetslivskriminalitet

Sedan år 2023 har samordningsfunktionen mäns våld mot kvinnor varit aktiva i arbetet kring arbetslivskriminalitet i länet. Hösten 2024 genomförde Länsstyrelsen en digital konferens i samverkan med Center mot arbetslivskriminalitet (AKC) Region Väst i syfte att uppmärksamma kommunernas utmaningar med arbetslivskriminalitet. Utmaningarna grundar sig delvis i att kommunernas kunskap om frågan generellt är låg, delvis i att kommunerna saknar metoder och rutiner för att upptäcka och bekämpa denna form av kriminalitet. Det betyder att många kommuner ännu inte har etablerat ett systematiskt och samordnat arbete mot arabetslivskriminalitet. Intresset för konferensen var emellertid stort i hela länet, varför fortsatta utbildningsinsatser följer 2025.

Nätverk och samverkansforum

Inom uppdraget mäns våld mot kvinnor ansvarar Länsstyrelsen för två regionala nätverk, varav det ena är Nätverket mot prostitution och människohandel (s. 8), och det andra Regional myndighetssamverkan Västra Götaland. Det sistnämnda nätverket är en myndighetsgemensam samverkansgrupp för strategiska frågor kopplade till den nationella strategin att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Den samlas fyra gånger per år och består av representanter på chefs- och strategisk nivå från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Kriminalvården, Polismyndigheten Väst, Västra Götalandsregionen, Åklagarområde Väst samt länets fyra kommunalförbund. I samverkansgruppen ingår även Länsstyrelsens jämställdhetsuppdrag och brottsförebyggande uppdraget. Regional myndighetssamverkan Västra Götaland syftar till att skapa ett långsiktigt och hållbart arbete för att förebygga och bekämpa samtliga våldsformer i strategin genom att bland annat samordna länets insatser utifrån gemensamma prioriteringar. Utöver ovan två nämnda nätverk sammankallar Länsstyrelsen två gånger per år länets samtliga regionala resurscentra mot hedersrelaterat våld i syfte att stärka samverkan resurscentrumen emellan. Vidare är samordningsfunktionen mäns våld mot kvinnor representerade i flera regionala, delregionala och lokala samverkansforum och nätverk. Merparten av dessa är myndighetssamverkan med eller utan representation från civilsamhället.

Organisatoriskt ligger uppdraget mäns våld mot kvinnor under Samhällsavdelningen, Enheten för Folkhälsa och rättighetsfrågor, Funktionen för rättighets- och jämställdhetsfrågor. Den organisatoriska tillhörigheten underlättar den interna samverkan med exempelvis Enheten för integrationsfrågor, Samhällsbyggnadsenheten och Rättsenheten. Under året har även samverkan bedrivits med Enheten för veterinär och djurskydd. Inom enheten för Folkhälsa och rättighetsfrågor har samverkan främst varit med jämställdhet följt av mänskliga rättigheter och barnrätt.

På nationell nivå ingår Länsstyrelsen Västra Götaland tillsammans med Skåne och Stockholm i det så kallade Storstadskulstret. Länsstyrelsen medverkar i två av

länsstyrelsernas nationella arbetsgrupper: Prostitution och människohandel respektive Återfallsprevention. Därutöver är Länsstyrelsen nationell representant för länsstyrelserna i samverkansgruppen för Svartsjuka är inte romantiskt och sammankallande för den under året nybildade länsstyrelsegemensamma arbetsgruppen kopplat till kampanjen. Länsstyrelsen förvaltar även länsstyrelsernas gemensamma budget för kampanjen och ansvarar för webbsida och tryck av material.

Som framgår av denna rapport genomsyras samordningsfunktionens arbete av samverkan, vilket också utgör den enskilt största framgångsfaktorn. Oavsett nivå bidrar samverkan sammantaget till att stärka arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i länet. Med andra ord gagnar det nationella samarbetet det regionala och lokala arbetet med uppdraget och vice versa.

Stöd till utvecklingsarbete och samarbete

Regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel

Arbetet för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål bedrivs främst genom en sedan flera år väletablerad och välfungerande samverkan med regionkoordinatorerna i Göteborgs Stad. Deras stöd till kommunerna är bärande i arbetet med att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel i länet. De har också en avgörande roll i såväl arbetet med att uppmärksamma arbetslivskriminalitet i kommunerna som att uppmärksamma prostitution och människohandel inom besöksnäringen. Regionkoordinatorerna har även en viktig roll i myndighetssamverkan kring center mot arbetslivskriminalitet.

Två gånger per år sammankallar Länsstyrelsen ett nätverk bestående av representanter från berörda myndigheter, centrala verksamheter och civilsamhället. Den huvudsakliga inriktningen för nätverket är att stärka regional samverkan och samordna insatser som syftar till att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Nätverket utgör ett centralt nav i den regionala samverkan för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Samverkan har bland annat resulterat i ökad kunskap om medverkande aktörers ansvar och arbetet med frågan.

I länet finns även ett nätverk för besöksnäringen som sammankallas av Göteborg & CO, i vilket Länsstyrelsen medverkar. Målet är att berörda aktörer ska ha kunskap och rutiner för att upptäcka och förhindra prostitution och människohandel för alla ändamål. Under året har ett arbete med att upprätta policys och handlingsplaner inom hotellnäringen påbörjats.

Genom ovan nämnda samverkansforum har Länsstyrelsen fått kännedom om flera brister och utvecklingsområden, som trots bra samverkansstrukturer alltjämt omgärdar arbete med prostitution och människohandel i länet oavsett ändamål. Generellt sett är kunskapen om prostitution och människohandel låg och det råder brister i upptäckt, stöd och skydd, i synnerhet gällande barn och unga utsatta för sexuell exploatering.

Även om intresset för målgrupperna tydligt ökat i kommunerna saknar merparten av länets kommuner former för ett systematiskt arbete mot sexuell exploatering.

Reformen kring skyddat boende (3.C.10)

Inom ramen för uppdraget att genomföra kunskapshöjande insatser och främja erfarenhetsutbyten för yrkesverksamma som möter barn i skyddat boende har Länsstyrelsen:

- Genomfört en kartläggning av kommunernas behov av kunskapshöjande insatser gällande lagen om placering av barn i skyddat boende.
- Återkopplat behovskartläggningen genom dialog med länets fyra kommunalförbund.
- Besökt skyddade boenden och kvinnojourer (kommunala och ideella)
- Anordnat en digital utbildning för yrkesverksamma och ideella som möter barn i skyddat boende och/eller våldsutsatta vuxna.

I genomförandet av ovan nämnda insatser har Länsstyrelsen fått bättre kunskap och förståelse om brister och utvecklingsområden kopplat till lagen om placering av barn i skyddat boende. Resultatet av behovskartläggningen visar på en varierad kunskap om lagen hos berörda aktörer i länet. Det finns därmed ett fortsatt behov av kompetenshöjande insatser om lagen specifikt, men också om våld i nära relation generellt. Av behovskartläggningen framgår vidare att en del kommuner saknar rutiner, metodstöd och handlingsplaner för samverkan utifrån den nya lagen. Resultatet tyder också på att samverkan internt inom socialtjänsten och mellan socialtjänsten och skyddade boenden/andra aktörer i många fall inte fungerar tillfredsställande.

Fördelning av utvecklingsmedel

I juni utlyste Länsstyrelsen utvecklingsmedel i syfte att stimulera till insatser som ska främja arbetet med att uppnå det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet, inklusive insatser som bidrar till att uppnå en eller flera av målsättningarna i den regionala jämställdhetsstrategin. Målet med utlysningen var flerfaldigt:

- Att främja utvecklingsarbete och samarbete mellan kommuner, region, civilsamhälle (och i viss mån även statliga myndigheter).
- Att nå en bredd av olika aktörer.
- Att få en geografisk spridning av insatser över länet.

Utvecklingsmedlen kunde sökas av länets kommuner, kommunalförbund och region. Trossamfund, stiftelser och icke vinstdrivande civilsamhällesorganisationer som vilar på en demokratisk värdegrund verksamma i Västra Götaland kunde också ansöka om medlen. Utifrån identifierade brister och behov prioriterades ansökningar om insatser som syftar till att främja ett sammanhållet, tvärsektoriellt och kunskapsbaserat arbete mot våld. Ytterligare en prioriteringsgrund var insatser med tydligt fokus på samverkan inom eller mellan kommuner och/eller samverkan mellan kommuner och andra aktörer.

Inom ramen för utlysningsarbetet, och i syfte att ge stöd i handläggningen och beslutsprocessen av fördelning av utvecklingsmedel, har ett handläggarstöd tagits fram i samarbete med rättsenheten och avdelningscontrollers. Målsättningen med handläggarstödet är att skapa en likvärdig och rättssäker bedömning i fördelningen av utvecklingsmedel genom en enhetlig och transparant handläggning. Utöver handläggarstödet har flera stöddokument utarbetats såsom mallar för beslutsbrev, formulär för ansökan, del- och slutredovisning.

Utlysningen resulterade i 63 ansökningar till en summa av drygt 16 miljoner kronor. Kommuner stod för merparten av ansökningarna följt av civilsamhällesorganisationer. Omkring 5 miljoner i utvecklingsmedel beviljades till 19 insatser fördelat på 8 kommuner, 6 civilsamhällesorganisationer, regionen och ett kommunalförbund. Målet om att utvecklingsmedlen skulle tilldelas olika aktörer geografiskt fördelade över länet kan därmed ses som uppnått. Likaså kan målsättningen om att bidra till samarbete mellan kommuner, region och civilsamhälle ses som uppnådd, då flera av de beviljade ansökningarna kommer att genomföras i någon form av samverkan. Sammantaget har utvecklingsmedel beviljats till insatser inom: våldpreventivt arbete, upptäckt stöd och skydd, återfallsprevention, sexuell exploatering och hedersrelaterat våld och förtryck.

Utbildning och kompetensutveckling i länet

Som tidigare beskrivits har Länsstyrelsen prioriterat mer omfattande, och till viss del årligen återkommande insatser, kopplat till metoder, arbetssätt och kunskapsstöd med bäring på kompetensutveckling. Utöver dessa har en tvådagarsutbildning i PATRIARK-V2 genomförts samt en digital uppföljning för dem som genomgick utbildningarna som erbjöds år 2022 och 2023. Den treåriga satsningen har resulterat i att 136 personer fått behörighet att använda PATRIARK i sin yrkesutövning. Av dessa är merparten anställda inom kommunal socialtjänst och ett fåtal verksamma inom ideella jourverksamheter. Länsstyrelsen har också medverkat i planeringen av Socialstyrelsens genomförande av regionala konferenser i syfte att stödja kommuner och regioners implementering av de nya föreskrifterna och allmänna råden rörande våld i nära relationer.

Under året har dialogforum prövats som en arbetsmetod för lärande och erfarenhetsutbyte utifrån strategiskt utvalda fokusområden och teman. Arbetsmetoden innehåller dels kunskapshöjande inslag i form av anföranden, dels samtalsforum där deltagarna får utbyta erfarenheter i mindre grupper. Metoden fungerar även som en kanal för Länsstyrelsen att samla in information om exempelvis utmaningar, framgångsfaktorer och behov av Länsstyrelsens stöd i arbetet rörande mäns våld mot kvinnor. Den primära målgruppen är yrkesverksamma inom offentlig verksamhet och ideella aktörer. Teman för årets fyra dialogforum var:

- Utmaningar och behov i arbetet mot våld
- Att förebygga, upptäcka och motverka våld i ungas partnerrelationer
- Att arbeta med våldsutövare
- Prostitution och människohandel

Länets aktörer har genom införandet av arbetsmetoden fått ökad kunskap om ovan nämnda teman. Vidare har arbetsmetoden bidragit till att öka och fördjupa Länsstyrelsens kännedom om lokala och regionala aktörers utmaningar, framgångsfaktorer och stödbehov inom dessa områden.

Samlad bedömning och analys av utvecklingen i länet

På grund av områdets komplexitet och avsaknad av konstanta indikatorer för att långsiktigt mäta vad Länsstyrelsens insatser får för effekter på samhälls- och individnivå är det svårt att bedöma utvecklingen i länet över tid. På aggregerad nivå och i ett längre tidsperspektiv bedömer emellertid Länsstyrelsen att medvetenheten och kunskapsnivån om mäns våld mot kvinnor, och de våldsformer som omfattar uppdraget, har ökat i länet. Nedan presenteras några statistiska resultat från Socialstyrelsens enkät Öppna jämförelser, vilken besvarades av 46 av länets 49 kommuner år 2024.

Antal kommuner som erbjuder stödsamtal med biståndsbeslut till både kvinnor och män som utövar våld mot närstående har ökat. Från drygt 60 % år 2019 till 86 % för män och 88 % för kvinnor 2024. Under samma tidsperiod har det också skett en ökning av antal kommuner som erbjuder stödsamtal för denna målgrupp utan biståndsbeslut. Från 60 % till 71 % för män, och från 56 % till 88 % för kvinnor. Den största ökningen har således skett rörande stödsamtal till kvinnor som utövar våld mot närstående oavsett biståndsbeslut. Länsstyrelsen bedömer att myndighetens fleråriga utbildningssatsning i metoden Samtal om våld och Samtal om frihet har bidragit till ökningen, och eventuellt kan det också vara förklaringen till att Västra Götaland ligger några procentenheter högre i jämförelse med rikssnittet.

Andelen kommuner där socialtjänsten har en aktuell skriftlig rutin för hur handläggare ska säkra skolgången för barn i skyddat boende har ökat med 12 procentenheter mellan åren 2023-2024. Västra Götaland ligger 13 procentenheter över rikssnittet. Länsstyrelsen antar att den nya lagstiftningen om placering av barn i skyddat boende är förklaringen till ökningen. Vidare har andel kommuner där socialtjänstens verksamhetsområde våld i nära relationer har aktuella skriftliga överenskommelser om samverkan i enskilda ärenden med externa aktörer ökat under tidsperioden 2016 till 2023 (undantaget 2021-2022). Den största ökningen är skriftliga överenskommelser mellan socialtjänst och kvinnojourer. Även denna ökning skulle delvis kunna kopplas till lagen om placering av barn i skyddat boende, och delvis till den kommande nya socialtjänstlagen, då Länsstyrelsen erfar att kommunerna tenderar att agera proaktivt inför lagändringar. Således skulle dessa ökningar kunna tolkas som tecken på att lagstiftning bidrar till att göra skillnad i praktiken.

Identifierade utvecklingsområden och behov av stöd

År 2022 identifierade Länsstyrelsen tre prioriterade utvecklingsområden för långsiktigt förändringsarbete baserade på analys av utvecklingen i länet, och berörda aktörers behov av stöd.

- Anpassat stöd till den enskilde kommunens specifika förutsättningar och behov.
- Stödja systematisk tillämpning och implementering av styrdokument, metoder, arbetssätt och kunskapsstöd.
- Främja systematisk uppföljning (SUV) och individbaserad systematisk uppföljning (ISU).

Länsstyrelsens avslutande kommentarer och rekommendationer

Enligt förordning 2021:995 (3 §) ska samordningsfunktionen stödja och bidra till införandet av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd. En grundläggande förutsättning för att länsstyrelserna ska kunna omsätta denna del av förordningen är, enligt Länsstyrelsen, att ge en myndighet ett övergripande ansvar att på nationell nivå, och i samverkan med andra nationella myndigheter, ta fram nya eller utvärdera och förvalta redan befintliga metoder, arbetssätt och kunskapsstöd. Länsstyrelsernas roll skulle i sådant fall kunna vara att bidra till att på regional nivå sprida och stödja implementering av nationella evidensbaserade metoder och kunskapsstöd och forskningsbeprövade arbetssätt.

Samordningsfunktionen ska enligt samma paragraf också stödja och bidra till utbildning och kompetensutveckling. Länsstyrelsen menar att det är en orimlig uppgift för länsstyrelserna att tillgodose det omfattande och ständiga behovet av kunskap inom området. För att långsiktigt komma till rätta med den kunskapsbrist som råder om mäns våld mot kvinnor (Grevio 2024) anser Länsstyrelsen att det bör införas obligatoriska kurser om samtliga våldstyper, som ingår i begreppet mäns våld mot kvinnor, i grundutbildningen för: socionomer, poliser, åklagare, domare, läkare, sjuksköterskor, tandläkare, barnmorskor och gynekologer. Det vore även önskvärt att lärarutbildningar och personalvetarprogram innehåller obligatoriska kurser i ämnet. Länsstyrelsernas roll skulle i sådant fall kunna vara att erbjuda utbildningsinsatser i form av spets- och fördjupningskunskap, och på så vis bidra till att utjämna den diskrepans som finns mellan teoretisk grundkunskap och praktisk tillämpning.

Avslutningsvis vill Länsstyrelsen rekommendera regeringen att, i enlighet med utredningens förslag i SOU 2023:97, A2023/01688, förtydliga socialnämndens ansvar för personer utsatta för sexuell exploatering och sexuellt våld i Socialtjänstlagen Kap 5 11§. Enligt Länsstyrelsens mening borde detta göras genom ett så kallat ska-krav. Anledningen till denna rekommendation är att Länsstyrelsen erfar att förhållandevis få kommuner inkluderar personer utsatta för prostitution och människohandel i rutiner och handlingsplaner rörande andra former av våldsutsatthet, liksom att kommunerna sällan gör särskilda risk- och skyddsbedömningar för dessa målgrupper.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Jörgen Peters med utvecklare Maria Ekholm som föredragande.
Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.